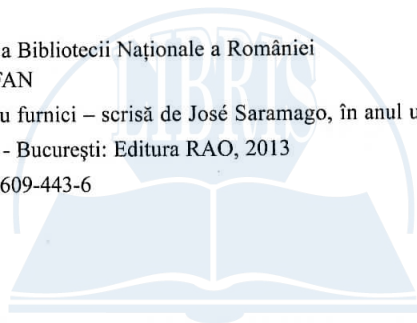

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MITROI, ȘTEFAN

Biblia pentru furnici – scrisă de José Saramago, în anul urcării sale la cer /
Ștefan Mitroi ; - București: Editura RAO, 2013
ISBN 978-606-609-443-6

821.135.1-31

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

ȘTEFAN MITROI
*Biblia pentru furnici – scrisă de José Saramago,
în anul urcării sale la cer*

Toate drepturile rezervate

© Editura RAO, 2013

2013

ISBN 978-606-609-443-6

Ei văd un om singur murind. Bucuria de a muri o văd numai ochii celui care moare.

Înainte bucuriei este înfrigurarea.

Înainte înfrigurării e îndoiala. Înainte îndoielii e neliniștea.

Înainte neliniștii e spaima.

Ne gândim încă din burta mamei la moarte. O face, de fapt, femeia care ne trimite spre viață în locul nostru. Ea se gândește involuntar la faptul că vom muri într-o zi, și vrând să ne apere de moarte încă înainte de a ne naște, își mută gândul prin mijlocirea cordonului ombilical în noi.

Cu urma acestui gând în memorie venim pe lume. Pricepem însă lucrul acesta doar la urmă de tot, după ce am trecut toate pragurile. Spaima e primul dintre ele. Tocmai de aceea, are întotdeauna câteva zile în plus peste vârsta vieții omului.

Spaima nu te scapă nicio clipă din ochi. Merge peste tot cu tine, având grijă ca din când în când să-ți arate cum o să fie. Așa o să fie! Și vezi un om singur cu mâinile pe piept, iar omul acesta este bunicul tău Jeronimo. Și mai vezi un om la fel de singur, care este tatăl tău, José Sousa, căruia moartea, știind că i-au plăcut femeile, îl momește să se țină după ea, și el, prostul, se ține, chiar dacă sunt de față toți ai lui.

Și mai vezi alt om, tot așa de singur, care este mama ta, Maria del Piedade. N-a uitat ultima ispravă a soțului ei, și a plecat să se răfuiască, așa bătrână cum este, cu cealaltă. Lui

n-o să-i spună nimic. Știe că are palmă grea, de polițist, a simțit-o o singură dată, însă de usturat, a usturat-o toată viața.

Vezi tot mai mulți astfel de oameni singuri, care sunt din preajma inimii tale, sau a casei tale, sau de pe strada ta, sau din orașul tău. În orice caz, din aceeași lume cu tine. Spaima te minte însă. Nu este așa, nu e deloc, dar absolut deloc așa. Dar nu știi, n-ai de unde să știi, așa cum nu știu cei ce au venit să te vadă cum mori că nu ești singur. Cei singuri sunt ei.

Neliniștea pleacă de la faptul că nu știi încă. Ce nu știi este mai ales când va fi. Atunci când înțelegi când, te încearcă îndoiala: chiar vei muri? Și ieși dintr-odată afară în frig. Aceasta este moartea. Indiferent de anotimp, zilele morții sunt zile geroase de iarnă.

Mi-a venit, cum s-ar zice, rândul. Ei toți par speriați. Poate se întrebă de ce este așa de frig într-o zi atât de frumoasă de vară. Frumusețea vine, ca și frigul, de la faptul că urmează să mor. Ei nu simt frumusețea, numai frigul, cu toate că ușa prin care ies, cât de repede pot, afară, în iarnă, e deschisă numai pentru mine.

Ce-i drept, vine c-o jumătate de pas în urma frigului. De frumusețe zic. Se ține după el. De cealaltă parte a ușii, vara se află încă la început. De partea aceasta, se află la început moartea mea.

Nu mi-aș fi putut închipui că într-un spațiu atât de îngust încap atât de multe începuturi. Toți încep câte ceva!

Ilda-Isabel-Pilar, femeia pe care n-am să încetez niciodată s-o iubesc – cândva erau trei, dar acum s-au adunat toate în una singură – începe să plângă.

Cei din încăperea încep să umble în vârful picioarelor.

Cineva începe să vorbească la telefon.

Ziua începe să coboare spre seară.

Soarele începe să apună.

Lumânarea aprinsă la capul meu începe să sfârșie. Poate că vrea să spună ceva. Dar nu-și face nimeni timp s-o asculte. Sau poate că e doar un semn de înfumurare. Mi-ar fi plăcut s-aud povestea unei lumânări înfumurate. Numai că Ilda – Isabel – Pilar o înlocuiește c-o altă lumânare, care nu are nimic de povestit. Arde și tace. Ce bine ar fi fost doar să tacă. Cine are nevoie de flacăra ei, câtă vreme există lumina crepusculului? Și mai există, ca niciodată, dorința ochilor mei de a da la schimb cu ea lumina lor proprie. Ceea ce și începe să se întâmple.

Un alt început este faptul coacerii grâului pe câmpurile din Azinhaga. Începe din pricina asta să miroasă a pâine abia scoasă din cuptor.

Mirosul de pâine caldă face gerul morții suportabil.

Ce bine că timpul morții mele coincide cu timpul când încep să se coacă cireșele!

Dacă i-ar trece dragei de Ilda – Isabel – Pilar prin cap să-și pună niște cireșe la urechi, aproape că n-ar exista nicio diferență între intrarea în iarnă și intrarea în copilărie. Dar ei, din câte pot să-mi dau seama, nu-i trece. Nu-i trece nici măcar plânsul. Ce s-o fi întâmplat oare de plânge?

Atunci, în 1991, când am câștigat-o pe Pilar, pentru a se contopi acum, în ziua aceasta de iunie, cu Ilda și Isabel, pe care credeam că le-am pierdut definitiv, am oprit ceasul de pe perete ca să nu uit niciodată ora când a început din nou timpul dragostei.

Toate ceasurile din casă au încremenit la aceeași oră, în semn de suprem respect față de dragostea noastră.

Pendula din hol începe să bată. Știu sigur că nu este în legătură cu timpul dragostei. S-a sfârșit timpul vieții. Cel al dragostei curge mai departe. Este tocmai ceea ce spun lacrimile Ildei – Isabel – Pilar. Mie îmi spun. Dar nu este nevoie, iubito! Nu m-am îndoit nicio clipă. Știu că timpul dragostei

noastre nu se va sfârși niciodată. Așa că, te rog, oprește-te din plâns!

Un singur pas, unul, atât! L-ai făcut și, gata, simți cum îți se face frig! Plecând din timpul vieții tale, despărțindu-te de vară și de lumea celor vii, te încearcă din prima clipă dorul de ai tăi și de locurile pe care abia le-ai părăsit, ca și cum ai fi murit de o mie de ani. De fapt, clipa aia a trecerii pragului ce desparte viața de moarte, chiar atâta pare să dureze, o mie de ani. Cu atâta îmbătrânești cât faci pasul. Pe urmă, nu mai e nimic. Nimic din tot ce a fost mai înainte.

Nici frică.

Nici neliniște.

Nici îndoială.

Nici frig.

Începe timpul morții. Niciunul dintre ei nu vede și nu știe nimic despre frumusețea acestui început. Ei văd un om singur căruia un necunoscut, venit probabil odată cu lumina crepusculului, intrând împreună cu aceasta pe fereastră, căci nu s-a deschis nicio ușă în afară de cea dintre vară și iarnă, un vlăjgan îmbrăcat în negru – ce lipsă de gust!, nicio legătură cu albul iernii și verdele verii, îi desprinde, el, vlăjganul acesta, mâinile întinse pe lângă trup omului singur și i le așază cu degetele împreunate pe piept. Cum de-a putut un asemenea găligan să se deghizeze în lumină?! Fiindcă așa cred că s-a întâmplat, de vreme ce l-a îngăduit sticla ferestrei să treacă prin ea. Dar omul singur de ce îi îngăduie să se apropie de el și, oricât ar părea de necrezut, să mai și facă ce vrea cu mâinile lui?

Dacă mă gândesc bine, omul singur cu mâinile pe piept sunt eu.

Necunoscutul în negru pare să-mi spună: I-ai pierdut pe toți. Tot ce îți-a mai rămas ești tu însuși. Așa că ai grijă de tine! Ai mare grijă!

Carevasăzică, d-asta mi-a așezat mâinile cum mi le-a așezat. Ca să mă pot ține chiar eu pe mine în brațe. Ca să pot simți când va vrea să mă ia cineva pe mine de lângă mine. Ce prostănac! Cine să mă ia? Câtă vreme timpul morții se împreunează cu timpul dragostei, așa cum sunt împreunate mâinile mele, nu mă poate lua nimeni.

Până la urmă, vlăjganul pare să-mi arate respect. Sunt curios în ce mod va părăsi încăperea. Lumina apusului știu cum va pleca: intrând în lucrurile pe care le-a acoperit, cuibărindu-se în inima lor secretă, urmând ca mâine-seară să vină o nouă lumină ce, tot așa, va înnopta în lucruri, strat de lumină peste strat de lumină, până când va sosi un ultim crepuscul, a cărui lumină nu va mai avea unde să-și găsească refugiu peste noapte, lucrurile vor fi pline ochi de lumină, semn că le-a sosit sfârșitul. Și atunci le vor lua locul alte lucruri, ca să poată exista în continuare răsărituri și asfințituri de soare. E la fel ca la oameni. Le iau locul alți oameni. Nimănu-i rămâne liber locul pe pământ.

El, împreunătorul de mâini, caraghiosul care sfidează și vara, și iarna, cu antracitul costumului pe care-l poartă, pe unde își va lua tălpășița? Dacă o să-i treacă prin minte s-o șteargă chiar pe unde a venit, n-o va face decât cu prețul spargerii geamului. Un găligan aterizând în stradă cu fața plină de sânge! Și-un mort răsând în urma lui, așa cum se cuvine să râzi când vezi negliobia dându-se cu atâta fudulie în spectacol!

Fudulia nu va avea prea mult de suferit, în schimb necunoscutul va trebui să-și plimbe pe la doctor fuduliile, căci sticla are drag mare de așa ceva, când le prinde pe picior greșit mușcă adânc din ele, și are năzdrăvana mii și mii de dinți, mărunți, dar foarte ascuțiți. Să te ferească Sfântul să-i nimești între fălci!

Găliganul pare să știe câte ceva despre toate acestea, altminteri nu s-ar îndrepta, spre surprinderea mea, către ușă.

Ilda – Isabel – Pilar îl urmează îndeaproape. Ceilalți, rămași în încăpere, continuă să se uite ca la un om foarte singur la mine. Dar cei singuri sunt ei. Uite, chiar acum, când timpul morții se contopește cu timpul dragostei, când suflul se desparte de trup, așa cum se spune în lumea celor vii, din necunoaștere, se dă la o parte frigul, făcând loc frumuseții de care vorbeam, iar frumusețea vine din însuși faptul împreunării celor două timpuri.

Ei n-o văd. Așa cum nu-l văd pe bunicul Jeronimo, care mă prinde de mână și mă trage c-o sprinteneală de care nu l-aș fi crezut în stare, după el.

(Bine că totul se petrece numai în mintea lui! Să fi fost aievea, să-și fi luat cu adevărat copilăria de la capăt, nu știu ce m-aș fi făcut. Ziceam că n-o să fie chiar atât de greu, dar a fost! Faptele sale de viață nu mi-au dat prea mult de furcă. N-a avut de luptat pe front, n-a umblat pe mări, n-a fost atins de molime și nu i-au dat târcoale cutremurele, incendiile ori alte primejdii de felul acestora. Să fi știut însă că îngerii păzitori au în grijă nu doar faptele omului, ci și gândurile sale! Dar n-am știut. Multe nu știu oamenii despre îngeri, dar parcă și mai multe îngerii despre oameni, mai cu seamă atunci când sunt începători, așa cum a fost cazul meu.

N-ar fi fost cel mai dificil lucru de pe lume ca văzându-l cu capul pe butuc să opresc securea călăului înainte de a atinge grumazul. Sau să-l scot din temniță. Sau să împiedic avionul în care el se afla să se prăbușească. Sau să-l salvez de la înec. Sau să conving fulgerul pornit în direcția lui să-l ocolească. Mi-a fost însă cu neputință să-i opresc gândurile. Oho, cât m-am perpelit! Câte eforturi am făcut! Mi-am folosit toate puterile, dar fără sorți de izbândă. Ca să văd acum că nici moartea nu i le poate opri. Oare pe ea o s-o

pedepsească? Deoarece pe mine... Am fost îngerul lui păzitor câtă vreme a trăit. N-ar fi trebuit să mă mai aflu acum aici, uite însă că mă aflu. Înger păzitor și explicator, în același timp. În asta constă pedeapsa, dacă despre așa ceva o fi vorba. Îi păzesc gândurile și i le explic, încercând să-mi explic și mie cum de m-am procopsit c-o asemenea corvoadă. Omul a murit. Dar gândurile i-au rămas vii. Și, vreau nu vreau, trebuie să stau cu ochii pe ele. Cât despre suflet... Dacă aș sti unde se termină gândurile și unde începe sufletul! Însă nici asta nu știu. Așa că voi fi nevoit să veghez un pic și asupra sufletului. Numai înger păzitor să nu fii! În orice caz, nu îngerul unui om cu o minte atât de nesupusă și cu un suflet atât de neascultător.

Eu i-am spus să se împace cu situația, să accepte ideea că este mort. Dar ți-ai găsit! Lui îi arde de vremea când era copil. Într-acolo i-au pornit-o gândurile. Și eu sunt obligat să mă țin după ele. Mai-mai să-mi dau, cum se zice, suflul, căci gândurile lui sunt foarte iuți de picior, sunt tot timpul pe fugă. Nu e la fel de greu ca-n realitate, dar tot greu este. Poate că pedeapsa e legată de faptul că în loc să rabd în tăcere, rabd spunând că e greu. E greu să fii înger păzitor. Și explicator, totodată. Nu știu foarte precis cum o fi să fii om. Dacă e să mă iau după gândurile lui, mai că-mi vine să cred că e aproape la fel. Dar cel mai bine ar fi să-mi dau seama singur cum e. Cum e să fii om, vreau să spun. Măcar pentru o zi, sau pentru un ceas. Fie și numai pentru o clipă. Nu m-ar mira ca pedeapsa de care vorbeam să fie din cauza acestei dorințe. Știu, ar trebui să-mi fie frică să mă și gândesc la așa ceva. Recunosc, îmi este. Dar dorința este mai puternică decât frica. Nu m-am născut cu păcatul acesta. M-am molipsit pesemne de la cel asupra căruia veghez. Ziceam că și îngerii au dreptul la un astfel de păcat, îndeosebi atunci când sunt începători.